

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR.
(Dohányutca 1. szám.)

Megjelenik minden csütörtökön, csatlós képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr.
Előfizetheti minden postahivatalnál és könyvrészletnél.
Hirdetéseik díja: 1 hasábos petti sor 7 uj kr.

KIADÓ-TULAJDONOS
AZ „ATHENAEUM,”
(Bartókteret 7. szám.)

Hirdetések.

Az „ATHENAEUM” könyvkiadó-hivatalában

(Pesten, barátok-tere 7. sz. a.) előfizethetni:

Az ember tragoediája.

Irta Madách Imre.
Harmadik kiadás. Ára 2 frt.

Lázár Kálmán gr.:

A légurai.

Képek a madárvilágból. 6 gyönyörű nagy képpel.
Diszkötésben 5 frt 50 kr.

JÓKAIMOR

„A köszívü ember fiai.”

Regény hat kötetben. — Ára 6 frt.

„Virradóra.”

Ujabb novellák. — Ára 4 frt.

1870. évi magyar királyi díj-sorsjegyek.

Főnyeremény: 250,000 frt, legkisebb nyeremény 104—200 frt.

Huzás 1870. évi augusztus 15-ikén.

Törvényesen bélyegzett részvényjegyek.

Érvényesek mindaddig, míg rájuk egy 250,000 frt, 104—200 frtos nyeremények huszadrésze esett, **7 forintjával,**

10 darab 68 frt, 20 darab 135 frt.

Az összeg beküldése utalvánnyal vagy postai utánvét mellett eszközölhető. Nyereményjegyzés ingyen.

Rothschild és társa,

Bécs, Postgasse, 14. sz.

TARTALOM.

Cikkek: „Floridai képek.“ — „A zászló-anya.“ (Elbeszélés.) *Kazár Emiltől.* — „Erdélyi képek.“ XLV. Lépes György emléke. *Str. Ö. től.* — „Egy volt tengerész-tiszt jegyzeteiből.“ (Vége.) Közli *Szabó Aurélt.* — „Ecsedi Báthori Erzsébet.“ Közli *Loja Károly.* — „Híresebb bűntények.“ Közli *Golenich Károly.* — „Párisi apróságok.“ Közli *Sz—y Gy.* —

„Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegeyi közlemények.“

Képek: Szivacs-halászat Floridában. — Guineai főreg. (A „Floridai képek“ című cikkhez.) — Lépes György emléke. (Str. Ö. rajza.) — Lépes György emlékéhez (Str. Ö. rajza.) — Báthori Erzsébet. (A eszméri Zay grófok családi képtárában levő eredeti után.)

A „Hazánk s Külföld“ előfizetési föltételei:

Égész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Minden egész éves előfizető, ha csak évnegyedenként is fizet elő, 30 kr. csomagolási díj beklüldése mellett megkapja „**Bem tábornok diadal**“ című, színes nyomású nagy műlapunkat; új előfizetők azon előnyben részesülnek, hogy „**Dobozi**“ „Zrinyi“ „Frangepán“ „Hunyady László bucsuja“ „Huszár-bravúr“ és „Guyon tábornok N.-Szombatnál“ című nagy műlapjainkat 1—1 frt 30 kr. csomagolási díj beklüldése mellett kaphatják meg. Az előfizetési pénzek és postai utalványok a „Hazánk s Külföld“ kiadó-hivatalának, barátok-tere 7. szám, címzendők.

A „Hazánk s Külföld“ kiadó-hivatala.

Ujdon s á g o k.

* (Az országgyűlés elnapolása.) Mihelyt a municipalis törvényjavaslat feletti vita be lesz fejezve, az országgyűlés jelen ülészákat is befejezettnek jelentik ki. Másnap mindjárt össze fog hivatni a következő ülészak, harmadnap pedig az ujonnan összehívott ülészak bizonytalan időre elnapoltatik, hogy így a képviselők, bármikor, akár hirtáplig, akár magánuton az ujonnan fölveendő tárgyalásokra behívattathassanak.

* (Brunszvik Teréz grófnőgy emléké) megörökítendő szobor létesítése céljából mintegy két év előtt Rapos József tanító-képezdcei igazgató kezdeményezése folytán bizottmány alakult. Megemlítjük, hogy Brunszvik Teréz, ki 1865-ben 85 éves korában meghalt, Budán alapítá az első hazai kisedővodát 45 év előtt, midőn még ily intézet Ausztriában sem volt, s azután számosat alapított a hazában, miután a nevelés ügyét külföldi utazásaiban is Svájcban, (itt Pestalozzinál) Német- és Angolországban fáradoztatlanul tanulmányozta, 1836-ban pedig a Pesten most is működő „Kisedővodákat Magyarországon terjesztő egyesület“ alapítá. Szóval egyike volt a legkitünőbb érdemű honleányoknak, és ennek köszönhető, hogy a bizottmányi igyekezetét oly szép siker koronázta, miszerint már a mult évben megrendelhetette Aradi Zsigmond szobrász hazánkfiánál a grófnő szobrát, mely néhány nap előtt Olaszországból Pestre érkezett. E mű: mellszobor, a legszebb carrarai márványból, s a műtényeket teljesen kielégíti. A vonások hívek s az egész szobor finom ízlést, jellemzetes fölfogást és művészi kivitelű tanusit. Hihetőleg alkalunk lesz olvasóinknak is bemutatni.

* (Halálkozás.) Mátyus Uzor ellenzéki képviselő f. h. 21-én este meghalt. A 34-ik évében elhunyt munkás férfi mint katonai író és a magyar katonai műszótár szerzője, szintén ismeretes volt széles

körben. Mint katona szolgált az osztrák tüzésregnél, és az olaszországi magyar legiónak egyik legderekabb tisztje volt.

* (Halálkozás) Baththyány Fülöp herceg, e hó 22-én Bécsben elhunyt, 94 éves korában. Folytonosan Bécsben lakott, azonban a hazai közügyek iránt figyelmet tanusított adományai által.

* (Halálkozás.) Telegü K. Lajos debreczeni nyomdatulajdonos és könyvtáros neje, szül. Csapó Józefa július 22-én 43 éves korában meghalt.

* (Az országos dalárünnep) elhalasztása jött szóba közelébb, miután némelyek nem tartják jónak e háborus világot. A rendező bizottság azonban a mellett volt, hogy miután a dalárdák közül egy sem nyilvánított más óhajtást, s a közvélemény a semlegesség mellett van, mindenestre meg kell tartani.

* (József főherceg kis leányát), az ujonszüöltt főhercegnőt mult szerdán keresztelték meg Alesuthon. Az egyházi szertartást Pauer János székes fehérvári kanonok és budai címzetes püspök végezte, ki a keresztelés után következő lakomán kedélyes fölköszöntést is mondott. Számos vendég volt jelen, köztük Klotild főherceg nővére, Koburg herceg leánya, s több más nevezetesség.

* (Andrágy Gyula miniszterelnök), ki jelenleg kormány-ügyekben Bécsben van, hosszabb ideig fog az uralkodó körében maradni, miután egy bureaut rendezett ott be. Az illető bureauban, a miniszterelnök osztálytanácsosán s egyuttal titkárán: Reviczky Sándoron kívül, két fogalmazó dolgozik, kik a miniszterelnökségtől, Budáról utaztak pár nap előtt Bécsbe.

* (A magyar minisztertanács határozata folytán) egyetértőleg a birodalmi tanácsban képviselt országok miniszteriumával, mindennemű fegyverek s fegyver-alkatrészek, továbbá hadiszerek- és szertárgvagnak ki- vagy átszállítása az osztrák-

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

30. szám.

Pest, 1870. Julius 28.

VI. évfolyam.

Floridai képek.

II.

Poussielgue igen érdekesen írja le egyik halászati kirándulását is, különös tüneményekkel s a természetudósok előtt még csaknem egészen ismeretlen csodás lényekkel ismertetve meg az olvasót. 1852. okt. 3-dikán reggel — ugymond — szivacs-halászok csolnakján Santo Agostinoból az

idejekor szokták rendezni; nők és gyermekek, vállalkon hatalmas zsákokkal neki gázolnak a sekélynek s a sziklák közt megkezdik a szivacs-szüretet; a tenger aratóinak lehetne őket nevezni. A férfiak csolnakba szállnak s csak ugy szemmel méregetik az ocean mélységét; tekintetük oly gyakorlott, hogy a szirtok lábához, a víz fenekén

Szivacs-halászat Floridában. (A „Floridai képek”-hez.)

Anastasia szigetre indultam, hol a nagy halászbárka ki volt kötve, melyben nekem is helyet kellett foglalnom. Mivel azonban ez csak másnap volt nagy munkájára kiindulandó, azért én is részt vettem a szigetbeliekkel a szivacs-halászás szemlélésében.

Az ilyen halászatot tengersekélyekben, apály

oda tapadt szivacsot 3—4 könyöknyire is meglátják; ezt ekkor hosszonyelű háromágú csáklával igyekeznek leszakítani, de ha így nem sikerül, nyitott kést szorítanak fogaik közé, alámerülnek s ugy szelik le.

Mily csodás terméke a természetnek ez a szivacs! Vajjon állat vagy növény-e ez? Ezen

kérdésre a tudósok Aristoteles óta mai napig egymásnak ellentmondó válaszokat adtak, s a vita még sincs eldöntve. Én azon nézetben vagyok, miként a szivacs madreporicus zoophyta, s e nézetet osztják Anasztásia halászaí is, kik úgy beszélnek róla, mint érzéssel s némi értelemmel fölrüházott állatról; szerintük a szivacs kicsinyné teszi magát s felényire huzódik össze, midőn ki akar sikamlani a halászok kezei közül, s hogy láthatatlanná legyen, zavarossá teszi maga körül a vizet, nárgás folyadékot bocsátván ki magából. Én csak azt állíthatom, hogy a tengersekélyek sziklához tapadt szivacsok likacsait összehúzzák és erősen bezárják, ha a levegőre és napvilágra hozatnak. Ezek kevésbé szépek és kevésbé értékesek, mint a mélyebb vizek szivacsai, mert likacsuk telyék nehezen kitisztítható homokkal s mert e miatt csak durvább használatra alkalmasak. A szivacsoknak igen változatos alakjuk van: vannak gömbölydedek, kuposak, gombaszerűek, csillag-, váza-alakúak. Mi egy ilyen megszerzettünk s ez oly terjedelmes volt, mint valamely templombeli szentelt viztartó, melyhez tökéletesen hasonlított is.

Az egyik indus a végből merülve alá, hogy egy spongyát leszakítson, néhány pintadínát vagyis gyöngyös kagylót hozott föl magával, melyek becsét igen ismert. Tíz darabot fél dollárért vettem meg tőle. Ki akartam őket nyitni, hogy lássam, van-e bennük néhány gyöngy, de ő meggátolt ebben, azt mondva, hogy ezzel kockáztatom a gyöngyök tisztaságát s ajánlkozott, miként neje majd megfőzi a kagylókat, ha visszatér kunyhójába. Ezen gyöngy-kagylók a miéinknél nagyobbak s zöldes színűek, fehér sugarakkal. A tenger felszínén igen számos „tengeri fésű” is szedtünk; ez puhány állat, lapos, fogas és fehér alapon vörös erekkel díszített kagylóval; csemegének igen kitünő. A „tengeri fésű” a víz felszínén uszik.

Visszatértünkkor a víz már forrott a bográcsokban; az indusnő belé dobta a halászat eredményét: a szivacsokat és gyöngy-kagylókat. Én szemmel kísértem a műtétet, remélve, hogy a mint megnyílik, mindegyik kagylóban a legtisztább vizű gyöngyöket fogom találni: hanem a szivacsok valami sűrű, nyulékony nedvet bocsátottak ki, mely zavarossá tette a forró vizet s így mit sem láthattam. Várnom kellett egy óra hosszáig, míg a főzés be volt fejezve, de kagylómban nem voltak gyöngyök! De mégis csalódom, mert egy darab volt, hanem alig akkora, mint a gombostű feje. Hanem annál szebb volt a kagyló,

vagyis gyöngyház belseje, mely szintén keresett kereskedelmi cikket képez. A gyöngy-kagylók különben Florida partjain eléggé ritkák, hol halászsásukat nem is űzik rendes iparul; e helyett itt a szivacs igen bőven terem. Ezt, midőn kifőzték, cecebe teszik, hogy föloldódjanak benne azon meszes részek, mikkel likacsai meg vannak kötve; így elkészítve aztán az Antillákra és az Egyesült Államokba viszik, házi használatra eladván; de nem oly becsesek, mint a középtengeriek, különösen a kis-ázsiaiak. E szivacs halászatot lapunk mai első rajza ábrázolja.

Tudós és mindent figyelemmel kísérő utazónk műve másik helyén ismerteti az ugynevezett *guineai férget*, (mely alkalmasint ugyanazonos az Ázsiában, különösen a mekkai és medinai zarándokoknál nem ritkán előforduló *Trichina Melinensis* szel. *)

Llorente tábornokkal, házi gazdámval meglátogattuk — mondja Poussielgue — az ültetmény szerencsének tanyáját. Midőn így köztük sétálnánk, a tábornok egy szerencsen férfiről figyelmeztetett, kinek kendővel felkötött jobb karján valami esodás készülék volt látható, tudniillik egy, felsőkarjához oda kötött kis csavar-henger. Eleinte azt gondoltam, hogy ez ember tán karját törte vagy ficamította, s a készülék arra való, hogy a csontot csuklyójába visszazorítsa, midőn azonban jobban közelítettem hozzá, undorodva láttam, hogy ez a szerencsétlen a guineai féreg által van meglepve.

A beteg mintegy negyven éves szerencsen volt, Dahomeyből való, honnan nem rég hozták. Ő azt hívé, hogy ezen csunya élődt (parasitát) akkor szerezte, midőn hazája rothadt vizű mocsárain keresztül hureolták őt a tengerpart felé. A betegség egy évig volt jelen a nélkül, hogy teljesen kifejlődött volna, s ő hazája szokása szerint gyógyítá magát. Alsó karján legelőször is daganat

*) Midőn t. barátunk Vámbéry Ármin visszatért közép-ázsiai utjából, magával hozott egy Izsak mollah nevű fiatal hungráti tatárt is, ki maig köztünk él Pesten. E fiatal emberen aztán itt Pesten nemsokára kifejlődött az ugynevezett „Trichina medinensis” betegség, mely Európában eddig egészen ismeretlen vala, melynek jeleit, lefolyását és kezelését azonban Vámbéry elég körülkönyesen ismerteti utazási munkájában. Ha a Trichina medinensis, az általa okozott baj lefolyását és kezelését összehasonlítjuk az afrikai és a Floridába is importált guineai féreggel, lehetlen, hogy a kettő támadásában a közös okot: a test tisztátalanságát, romlott víz élvezését és a féregnek muzulmán zarándokok által tovább hureolva elplántálását ne találjuk föl.

támadt, mely mind nagyobbá lett; azután a daganat tetején fekete pont lőn látható: ez a féreg feje volt. A szerecsen erre elkészíté azt a kis henger-csavart, melyet felső karjához kötözött s átszurván az élődi fejét tüvel, az állatot lassan-lassan kihuzta bőre alól s azon clevenen föltekergette a hengerre. A hengeren mindennap a legnagyobb elővigyázattal egyet-kettőt csavart s ily módon minden nap egy-két hüvelyknyit göngyölitett föl a testében elődő parasitából.

Mint hogy a guineai féreg rendszeren 9—12 láb hosszú, ezért sok időbe került, míg betegünk

egészen megszabadulhatott tőle. E műttében veszedelmes, ha az állat megöletik avagy csak fonál vastagságú teste elszakad, mert telve levén apró férgekkel, e fiatal trichinák szétterjednének a bőr alatt, azt egészen gyuladásba hoznák s a betegnek oly iszonyu kinokat okoznának, melyek alatt el kellene vesznie.

A guineai féreg vastag fehér fonálhoz hasonlít, vörössel gyűrűzve s feketén pontozva, a husba nem veszi magát belé, hanem a bőr alatt, az izmok vágányaiban elődik. Amerikába hazájából, Közép-Afrikából hozták be a szerecsen rabszolgák.

A z á s z l ó - a n y a.

(Elbeszélés ama mesés korból)

Maradjon titok a helység neve, melyben az itt elmondandók történtek. A kik okozták, hogy így történt, keservesen megbánhatták azóta. Mondjunk csak el annyit, hogy mi történt, nem szemrehányásból, hanem az emlékezet kedvéért.

A helység Erdélyben van, hegyek és fenyvesek közt. Csaknem egészen a falu szélében áll egy ódon kis templom, melyet a régiségkedvelők szorgalmasan megnéznék és már számtalanszor lerajzolták. Kisedet gót templom ez, nemes, szép formákban építve. Zömök tornya századok óta tekint körül a szűk völgyben és sok vihart kiállott: olyakat, melyeket ő is megérezett s olyakat, melyeknek tombolása közt boltozata alatt imádkoztak.

Néhány lépésnyire tőle egy hosszú, földszintes épület áll, kettős zsindelytetővel, csikorgó szélvitorlákkal, kőcimerekkel s az ereszek sarkain bádog sárkányokkal, melyek esős időben vizet okádnak.

Egyéb ismertetőt nem mondunk el a helységről.

Egy régi főúri család tulajdonát képezte, mely néha vadászatok kedvéért hetekig lakott a régi kastélyban, s a templomban temette el halott tagjait.

1847-ben új birtokosa lett a falunak: báró Markfeld Alfréd, ki nejével örökölte. A báró linzi születésű volt s mint katonatiszt sokáig tartózkodott Erdélyben. Ott megismerkedett több főúri családdal, s ezek egyikéből meg is nősült. Ezután kilépett a katonaságból, s csendesen élt nejével a régi kastélyban.

Neje fiatal és szép volt, azon feltűnő magyarjellegű hölgyek közül, kiknek eredeti fajúbeli szépséget legjobban megőrizték az erdélyi főúri családok. A patriarchális korból, melyben növe-

kedett, a családi tűzhelyhez is átvitte a szelidséget és háziasságot.

Az 1848-iki mozgalmak megindultával a báró nem tett mást, mint néhányszor szitkozódott. „Ördögös dolog ez! — kiáltott — s nekem meg vannak saját elveim arra nézve, hogy ki igya meg meg az egész levét!” Neje gyakran intette, hogy fojtsa el érzelmeit s ne szálljon szembe a rohanó árral. Markfeld úgy is tett, nem akarva összeütközésbe jőni rokonaival.

Neje nemesak műveltségénél, nemesak korábbi környezetében alakult szive ösztönéből érdeklődött az események iránt, melyek az egész országot lángra gyújtották. Régi, nevezetes családból származván, kiknek tagjai jelentékeny szerepet játszottak Erdély történelmében, közvetlenül is érdekelve volt az által, hogy két bátyja most is a tettek mezején, a magyar hadseregben küzdött.

Tudjuk azt is, hogy az akkori események elragadó volta minden szívet megilletett, s a nőkre is elhatott a varázs, mely lelkesített. S a nők lelkesítése lelkesített sokakat.

A báróné egyszer így szól férjéhez:

— Alfréd, te már e haza lakosa vagy. Neked a hazával kell érezni.

A báró haragosan összeráncolta homlokát.

— Ilona, — szól mogorván — bizonyos, hogy én itt lakom, de ha cseréltem is földet, szívemben nem cserélődtek föl érzelmeim. Ne szólj erről. Ne szólj érlel!

Alfréd haragosan járt-kelt a szobában.

Neje nemsokára mély gyászt öltött, mert legidősb fivére a csatatéren esett el. Holt testét összeráncolták a harci ménék, s a családi sírboltban csak egy márvány lapot állítottak föl, melyen neve után ez volt: „Vért hatajaért áldozta, s teste ott pihen, hol azt kiönta.”

Alfréd báró azt mondta, midőn halála felől értesült: „Sajnálom Zsigát, mert jó vadász volt.“ Neje válasza pedig zokogás volt.

Három hónap mulva megjött másik bátyja halálhíre is. Ezt az osztrákok elfogták és agyonlőtték, mert a császári seregből lépett át a magyar hadakba. A fiatal nőt megtölte e csapás. Fájdalmába szilajlás vegyült, s a düh szavai együtt törték ki kebléből a zokogással.

— Ah! — kiáltott egyszer, — ha férfi lennék, a harmadik testvért is a csataterén kellene keresni.

Férje nem mert szólani semmit. A fájdalom nemcsak mély volt, de a természet szerint jogosult is.

A boldogult Kálmán testét nem típorták a föld porába, hanem a diestelen sírba vetették, honnan családjá kiásatta s elvittette ősei közé, a családi sírboltba. Nagy pompával temették ott el, s a környékbeli százszok és románok morogtak rá egyet. Alfréd báró pedig eltávozott s csak akkor tért vissza, midőn a halotti kíséret már elment.

Nejét e szomorú események egészen átalakították. Lelki állapotát nem a bánathoz, hanem a keseredettséghez lehet hasonlítani. Lelkének minden mozdulatát, gondolatának minden nyilatkozatát valami láz táplálta. Gyakran szenvedélyesen kitört s ha imájával az éghez fordult, nem könyörgött, hanem ostromolta.

Alfrédnek úgy tetszett, hogy e szilaj fájdalmak letörték a szerelem gyöngye izárnnyait is. Ilona sohasem szerette valami rajongással férjét, sőt voltak sokan, kik azt állították, hogy a báró nem is bírta soha neje szerelmét, de a köztük levő viszonynak mindig családias és gyöngéd színezete volt.

Most Ilona napokig szóltan, komor maradt; soha föl nem kereste férjét, nem kérdezősködött utána, sem tőle nem kérdezett semmit. Nyugalma fagyos volt, de viseletében alig lehetett férje iránt figyelmet észrevenni.

— Ilona! — szólt egyszer férje, — hagyj föl e

sorvasztó bánattal, mely nekem aggodalmakat okoz, s napjaimat sivárrá teszi.

Neje oda nyugította neki kezét.

— Bocsáss meg, ha nem tudok uralkodni magamon.

Alfréd összeszorította ajkait, s komor tekintete soká vizsgán függött neje halvány arcán.

— Ilona, őszintén szólok, de légy te is őszinte. Könyeidet részvétellel tekintem, fájdalombadan osztozom. De mély szomorúságot, mélaságot aggaszt. Midőn bátyád holttestét ide hozták, valaki szintén itt volt . . .

A báró elhallgatott s boszusan dobantott lábával. „Ejha! — szólt azután — ez nem megy kifejemből.“

Neje kérdőleg és szigorun tekintett rá.

— Ki volt itt, Alfréd?

— Valaki, egy ezredes a ti táborotokból, vagy ki, én nem tudom pontosan. Tátrai Miksa . . .

— Itt volt, igen, s egyenesen Bem parancsából, hogy bátyám sírjánál teljes katonai dísz legyen.

— Ilona, azt mondják, hogy Tátrai régi ismerősöd.

— Igaz.

— Hogy udvarolt, s meg is ké te kezedet.

A fiatal nő arcán gyöngye pirosság futott végig; szemcint lecsukta és kebléből csöndes sohaj szállt föl.

— Igaz.

— Mielőtt ismertelek volna, hallottam, hogy te

szeretted és szülőid ellenzése folytán történt meg, hogy neje nem lettél.

— Édes barátom, ne szólj erről. Elmult minden; nőd lettem és nem kételkedhetsz hűségemben.

— Tátraí vizontlátása nem volt rád hatással? Búskomorságotad nem ez okozza?

— Én siratom testvéreimet. Ne tetézd még te is fájdalmaimat.

— Te legjobban tudhatod, volt e okom e kérdésekre.

Alfréd ekkor megcsókolta nejét és eltávozott.

Néhány nap mulva himzéssel elfoglalva találta nejét. Egy fehér selyem kelmét himzett, s a mint

Guineai féreg. (A „Floridai képek“-hez.)

kézi műve felé hajolt, arca égett, szemei lángoltak. Nem vette észre, hogy férje előtte áll. Gyorsan és serényen öltögette a selyem szálakat s egyszerre kezébe ragadva a suhogó kelmét, fellobogtatta. Egy harei lobogó volt.

— Mi az? — kérdezte Alfréd.

Honát legkevesébbé sem lepte meg sem férje jelenléte, sem kérdése.

— Lobogó, harcossainknak.

— Azt hiszem, édesem, késő lesz, mire elkészülsz vele.

A nő rátekintett férjére.

— Ugy igen sietni fogok vele, nehogy elkéssem. S ezzel tovább varrt. Férje pedig ingerülten ült le a pamlagra s egy hírlapot kezdett olvasni.

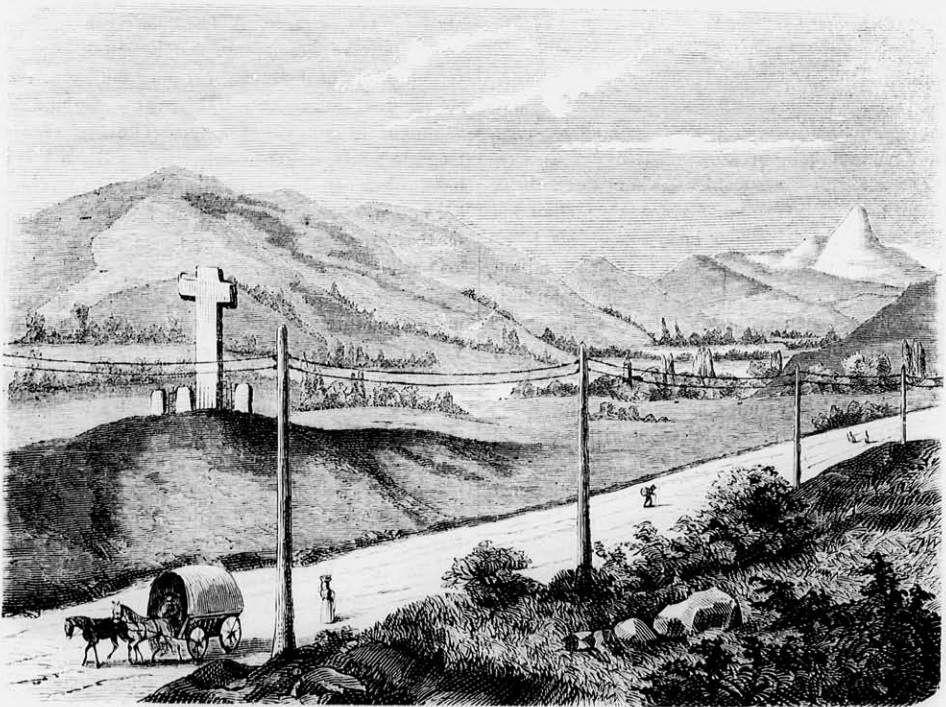
E napokban egész Erdély az oroszok ellen készült, s mindenütt népfölkelést rendeztek, hol csak egy maroknyi magyarság volt.

A közellevő székelyek lelkesülten viselték magukat, s Gábor Áron mint egy apostol buzdította őket.

Markfeld báróné ezek számára himezte a zászlót.

Kazár E.

(Folytatása következik.)

Lépes György emléke. (Str. Ö. rajza.)

Erdélyi képek.

XLV. Lépes György emléke.

Ha isten nem ad a magyarnak viszontagság-teljes életében, de különösen a megpróbáltatások idején egy-egy hön dobogó keblet, az enyészet pusztító szele rég befödte volna a feledés hantjával.

Mártirok szilárdíták s tarták főt a keresztény hitet, mártiroknak köszönhetjük hazánkat s nemzeti létünket. Az ilyenek iránt a hála és kegyelet adóját nem ronthatjuk le jobban, mintha emlékeiket tiszteletben tartjuk s róluk megemlékezünk.

1442-ik év tavasza Erdély történelmében oly

fényes lap, melyet mindenki ismer; tudjuk, hogy a magyar főpap: Lépes György mily lelkesedéssel rontott Hunyadyval Fehérvárnál a törökre, hogyan sebesült és halt meg az Ompoly vizénél.

Nyájas olvasó! ha utad Fehérvárról Enyed felé vezet, az országtutól balra, a várostól néhány lépésnyire egyszerű kökereszt emelkedik, méltón az elhunyt hős püspökhöz; emeld le előtte fűvegedet s adj hálát istennek, hogy ilyen emberekkel ajándékozá meg hazádat.

Ugyancsak ez alkalommal bemutatom a szíves olvasónak azon helyet, hol *állítólag* Hunyady, Kemény Simon cleste után, a török tábor oldalára került s azt a Maros-völgyben szétverte.

E hely Borbánd közelében van s igen célszerű

arra, hogy a sikon lévő ellenség észrevétel nélkül megtámadtassék. Megjegyzem még e vidékről, hogy gazdagok képviseli a gyógyfüveket s nem egy szegény asszony foglalkozik azok szedésével és árulásával.

Str. Ó.

Egy volt tengerész-tiszt jegyzeteiből.

(Vége.)

Először is a muskitok kinoztak bennünket, semmikép sem menthető módon. Védelmetztük magunkat, mint csak tudtuk e kis ördögök ellen s vég téré elaludtam a fáradságtól elnyomva. Egyszerre különösen égő fájdalmat éreztem bal orcámon, mely fölébresztett; egészen álmosan kaptam azon helyre, s egy nagy, szőrös, élénken evickélő gömböt kaptam kezembe, melyet akaratlanul szétzuztam s aztán utálatlalt dobtam el. Most már csakugyan fölébredtem, bár azt gondoltam, hogy tán álmodom, miután köröskörül nyüzsgés, csoszogás, süvöltés, dongás, surrogás hangzott, mintha valami boszorkány-szombat volna, s e mellett kis távolságból megfejthetlen hörgés hangzott, hogy egyáltalában nem éreztem jól magamat. S midőn még ehhez észrevevém, hogy mindenféle teremtmény fut testemen végig, elhatáráz am az igazgatót felkélteni, de még mielőtt kiálthattam volna, ő maga ugrott föl fájdalomkiáltással.

— Jaj! jaj! — és mindjárt erre: — pfuj, brrr!

— Mi baj, Fuchs? — kiáltám neki, — a pokol van megnyitva?

— Valami borzasztón megharapott! — viszonáz nyögve; — s midőn én azt az izét megkaptam és szétnyomtam, olyan bizt terjesztett maga körül, hogy nem tudom kiállani. De miesoda láрма ez? mi szalad itten? Világot gyujtok.

Kevés pillanat mulva égett a gyertya, s minő látvány! Szobánk a világ, valamennyi utálatos szörnyetegének gyűlhelye látszott lenni. A fehérre meszelt falakon csak úgy hemzseget a számnélküli sok fekete, három hüvelyk hosszú csótány és sváb bogár, melyek egész tökéletesen rendezett folyamok- vagy csapatokban szünet nélkül jöttek a mélybe vezető lyukon folyton elő; mellettük és köztük szintén sok sárga természet szaladgált, lábnyi hosszú gyíkok s tarka geckok vadásztak a rovarokra; három vagy négy vampir, megremülve a gyertyavilágtól, a homályos szögletekbe röpült; nagy, durvaszőrű pókok, óriási kék poloskák ültek a plafondon; nyilsebesen csuszott a földön egy pár hosszú, fullánkös kigyó tova s két nagy, fekete patkány az igazgató kék nemezkalapján még harcot folytatott egy még nagyobb sárgával.

Egy jól irányzott dobás a csizmával, ezen harcjátéknak véget vetett ugyan, s most a nagyobb állatok vagy a lyukon át a földben, vagy a nyitott ajtókon a legközelebbi homályos szobában tüntek el, de most kezdődött még csak el a vadászat a többi féregre. A festő ezt igen szelleműdusan vitte végbe, miután festőbotjának göngyét terpentín-olajba mártván, ezt meggyujtotta, s az ily módon létrehozott fáklyával a bogarakat, svábokat és hangyákat a falakról és takarókról leégette s futásra kényszerítette. E közben a szobatalaj közepén lévő lyukat néhány ruhadarabbal betöntem s ezenkívül még az igazgató könyvtárát is rátettem, s most már figyelmesen hallgattam a különös orgonahangokra, melyek még folyton hangzottak. Az udvarból látszottak jönni s megnyugodunk azon gondolatban, hogy ott valami állat feküdt le s az szuszog. Miután a melékajtkókat köztiszóráll behuztuk s minden ablakot, dacára a szobában lévő irtózatoss terpen-tin, elperzselt bogár- és elégetett sváb-szagnak, a mennyre csak lehetett, bezártunk, holtfáradtan tértünk fekhelyünkre. De mindez még csak a bevezetés volt. Alig zártuk be szemünket, midőn félelmes recsegés keltett föl bennünket, s oly nagy zaj, mintha a ház omlanék össze fejünk fölött; mi nem másra, mint földrengésre gondoltunk s magunkra rántottuk a legszükségesbeket, hogy a szabadba meneküljünk. Most lábainkat egy panaszos, átható segélykiáltás, mely az udvarból jött, gyökerezteté földre. Aggodalommal eltelve sietünk a karzatra, de ez összeomlott, s midőn levilágítottunk, a romok közt egy fekete szörny teker-gözött, melynek panaszhangjai lassankint valódi ordításba mentek át. Valószínűleg valami szerencsétlenség történt; lesiettünk a földszinten keresztül az udvarba, a hangos kopogásra a belülről elzárt házajtón, miközben kívülről kiáltották: „Abri, abri, ligeiro!” (gyorsan nyissátok ki!) egyelőre nem ügyeltünk. Fuchs a gyertyával, én meg revolverrel kezemben, miután nem lehetett tudni, hogy kívül lesz ügyünk, siettünk előre, s kit találtunk? A néger szépséget, kit barátom legelőször rajzolt le. Bizonyosan a karzaton aludt el

s az leszakadt alatta; szerencsére semmi jelentékeny sérülést sem szenvedett; a hosszú shawl, mit a néger nők maguk körül gyöngyölnek, egy szögön függve maradt s nem tekintve a hölgy kövérségét, a nehéz esést tetemesen enyhítette. Mindazáltal folyton kiabált és jajgatott, úgy hogy nem teheték egyebet, mint szobánkba hoztuk, hogy ott egy kordiali hatását kísértsük meg, mely a négeréknél rendkívüli szokott lenni. De megfoghatatlanul rendkívüli ellenkezett s végtére erőszakhoz kellett nyulnunk, hogy az erős személyt szobánkba hozzuk, melybe midőn belépett, úgy látszott, hogy göres fogja el. Itt azonban váratlanul fel lón a talány oldva, a mi eléggé meggyőzött minket arról, hogy legkevésbé sem a fekete hölgy szüzies erkölcsösége volt az, mi a nálunk való látogatást annyira megnehezíté. Mert midőn az igazgató a harmadik teremből, hol az élelmi szereket tartottuk, a boros-kosarat előhozta s a néger nő megújított orditással lábaihoz esett, könnyű volt a megfejtés: két üveg porto és egy madeira üres volt. A donna szobavizsgálati alkalmával, míg a festő rajzolásal foglalkozott, fölfedezte a kincset s gondatlanul élvezéséhez kezdett; mindjárt abban a helyben ittasan elaludt; északa égető szomjjal ébredt föl. a porhanyós karzatra vánszorgott s ez leszakadt alatta. A meglepő fölfedezésnél nem tudtuk, névessünk vagy boszankodjunk-e? végtére a helyzet humora vivta ki a felsőséget s rozslu titkolt derültséggel utasítottuk ki a még mindig jajgató, térdeplő vezeklőt. De most nem akart eltávozni, kezeit még jobban tördelte s sok kérdézősködés után annyit értettünk meg jargonjából, hogy minden szerencsén, ki naplemente után Loanda utcáin kíséret nélkül találtatik, a rendőrség által, mely egyszersmind éji őrséget is képez, különbség nélkül elfogatik és megbüntettetik. Mi maradt hátra? Egyikünknek arra kellett elhatároznia magát, hogy a kongo-hölgy lovagja, kísérelje legyen; a sors engem talált. Midőn a földszintre visszatértünk, meg voltunk lepette az utcán mindinkább növekedő mormogás s a fal hasadéka in keresztül tündöklő világosság által. Épen a házajtóhoz akartunk közeledni s az előretolt tolózárt félretolni, midőn az egyszerre mintegy mennykövütre föltáruult s egy óriási kö gurult lábainkhoz. Mintegy kövé meredve állottunk ott.

Hogy írjam le a most következő jelenetet? Belől a titokteljes űrben mi ketten, kevésbé, mint könnyen öltözve, a folytonosan reszkető néger nővel köztünk, egy gyertyatartó s szomorún pisálkoló gyertyával kezünkben. Kim pedig, fej fejen, egy szóvalan embertömeg, melynek szemei

ránk meredtek, élükön rendőrök, köröskörül négerrek fáklýák-, lámpák-, fütýkösök- s fegyverekkel. A középben pedig egy lelkész, keresztzel kezében, mit előnkbe tartott, érthetetlen szavakat mormogva, míg area a rengeteg nemezkalap alatt halotthalványan nézett ki s minden izmában reszketett. Mit jelentsen ez?

Midőn egy lépést tettünk előre, jajkiáltás kezdődött, puskákat irányoztak reánk, szuró eszközöket tartottak a rendőrök felénk; meg voltunk mi babonázva? Egymásra néztünk, majd a kinnlevőkre, ezek pedig reánk, midőn egyszerre egy női hang kiáltá:

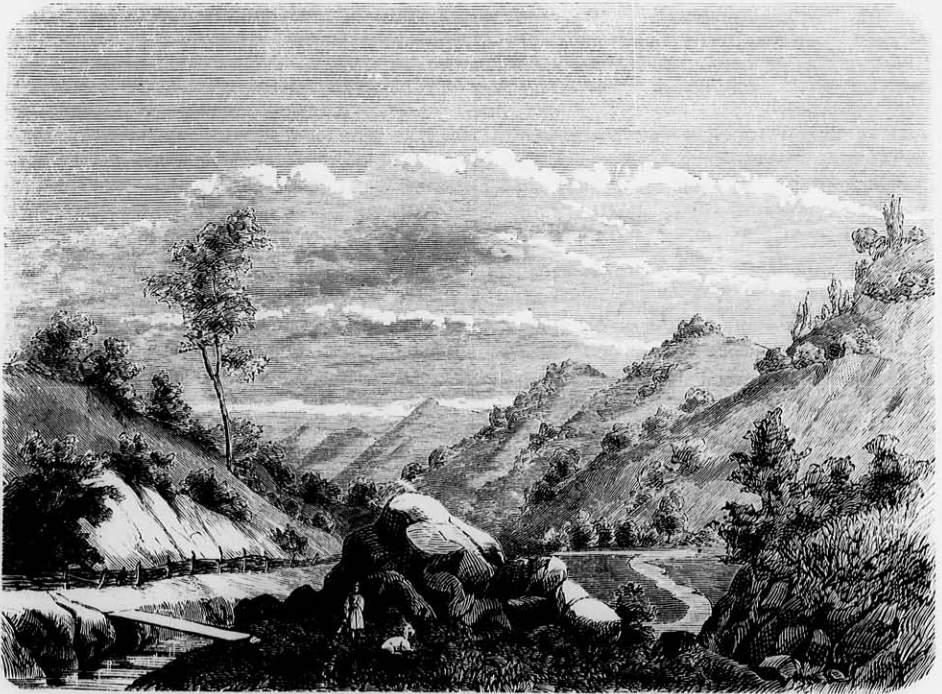
— A Rola! Está a Rola! (A Rola, ez Rola!) E kiáltás ment tovább, élet és nevetés fogta el az aggályteljes arókat, a pap leereszté keresztjét s boszusan csodálkozva toltá kalapját hátra, a bátrabbak küszöbünkre léptek; most találtunk csak szavakat, hogy magyarázatot kérjünk. Egy kiesít sokáig tartott, míg megtaláltuk azokat, mivel nem nagyon voltak a portugall nyelvben járatosak. Végtére kisütöttük, mit akartunk s a legszívélyesb nevetésbe törtünk ki, valamint az egész társaság is. Senki sem tudta, hogy mi a régóta lakatlan, került házat, melyben most bün látszék elkövetetni, elfoglaltuk. Midőn tehát az előtte elmenő rendőri éji őr az emelet egyik szobájában zavart ugrásokban haladó világosságot látott, azonnal kíséretre gondolt, futásnak eredt s az egész őrséget felköltötte. Midőn ez a gyanus épülethez közeledett, nagyon megrémült a leszakadó karzat reesegése s a fekete segélykiáltása által. Csak a bátrabbak maradtak; kopogtatás és bemenelelkérés által igyekeztek a dolog fölül bizonyosságot szerezni; de mivel senki sem felelt arra, így a lélekjárást bizonyosnak tartották s a legközelebbi lelkész után követet küldöttek, mely azonnal megjelent, a szomszédoktól követtetve, kiket a járma felköltötte, s megkezdte a léleküzést, míg a rendőrök legbátrabbjai az ajtó egy nehéz kövel bezúzták. A félelmes ijedség a sötét házagban három alak irányában csakhamar a szégyennek engedett helyet, midőn egy szomszédnő a köztünk álló feketében a Loandában jól ismert Rolát (vadgalamb) ismerte fel. Erre öntötték ki most haragjukat s mi nem tudtuk megakadályozni, hogy a rendőrség hatalmába ne kerítse, mely irtózatossá ütlegek közt s a háborított szomszéd-lakosok átkaitól kísértetve, vezette őt el.

Ezzel végtére be volt a loandai éj kalandosságá fejveze. Én tökéletesen megelégteltem ezt s elhatároztam, mivel a reg már úgy sem volt messze, a hajóra azonnal visszatérni. Fuchs még nem akart

felhagyni tanulmányaival s visszatért a feregbarlangba. Nem minden fáradság nélkül költöttem föl a moloban parti sajkájában, mint rendesen, alvó néger, hogy hajómra szállítson, melyre épen akkor léptem, midőn a nap teljes fénytengerében a láthatáron megjelent. Az örökdő matróz, kivel találkoztam legelőször, csunya grimace ot vágott, mintha nevetési görcs fogta volna el; annál derültebben fogadott szolgálattevő pajtásom. Oly mozdulatokat tett, hogy boszankodni kezdtem s felvilágosítást akartam követelni, de ő tovább nevetett, a nélkül, hogy szavakat talált volna, míg végtére zsebtükrét vette elő s elém tartotta. Oh! jaj! Gondosan ápolt szép pofaszakállamon, melyre oly

büszke voltam, hogy meg is szoktam simogatni, baloreámon egy hüvelykszáles ut vonult végig melyen minden szőr eltűnt, mi mindenesetre oly csúful, mint nevétségesen nézett ki. Most jutott a fájdalom eszembe, mit az éjjel épen azon a helyen éreztem, s az ízé, mit akkor kezeimbe kaptam, azon nagy, sárga pókok egyike volt, melyek az alvó emberek és állatok szőrét, haját lecszik s Afrika egész nyugoti partján, még Capland belsejében is gyakoriak. Jó arcot kellett a rosz játékhoz vágnom s a gyönyörű szakállt leborotválatnom; sima arc és számtalan gunyolódás sokáig tartó emlékei voltak a loandai révpartnak.

Közl: **Szabó Aurél.**

Lépes György emlékéhez. (Str. Ö. rajza.)

Ecsedi Báthori Erzsébet.

(Született 1550 körül, meghalt 1614. aug. 21-én.)

Ha a férfit a kegyetlenség és vérszomj megbestelenítik, mennyivel gyűlöletesb a nő, ki ezen természetellenes ösztönnek hódol. Igaz, hogy a történelem minden időben szolgáltatót nők által elkövetett irgalmatlan tetteknek isszonyu példáit, de ezeket csaknem kizárólag szerelem, boszu, vagy megsértett becsület szülték.

De hála istennek, igen ritkán fordul elő oly

női szörnyeteg, ki csak ördögi ösztönből és aljas hiúságból minden természeti és polgári törvényt megvetve, dühös orvállat gyanánt több száz ártatlan emberi teremtményt vérszomjának fölláldozott volna.

Ily példátlan szörny vala ecsedi *Báthori Erzsébet*, Báthori György leánya, *Nádassly Ferenc*, Tamás nádor fiának hitvese, gáztetteinek színhe-

lye után ugynevezett csejthei szörny, a Nádasdy, Andrassy, Csáky, Révay, Zay és több más család köz-ösanyáinak egyike.

A csejthei várnak omladozó kőfalai *Nyitra megye* vágújhelyi járásában, *Csejthe* mezővárosától nyugot felé félórányi távolságra állanak.

Báthori Erzsébet hű, kacérkodó személy lévén, még idősb korában is szépségnek akart tartatni,

tett arcából szaporán csurgott a vér, melyből egy-néhány csepp Erzsébet arcára és nyakára esvén, ez azt vélte észrevenni, hogy azon helyek, melyeket a vér érintett, hófehérek lettek. Így fejlődött benne azon pokoli eszme: leányvérrel mosakodni, sőt benne fűródni is. Ennek eszköz-lésére megnyerte egyik szolgáját, *Fiezkó Jánost* és két, szintén szolgálatában levő: Ilona és Doroty-

Báthori Erzsébet. (A eszméri Zay grófok családi képtárában levő eredeti után.)

és hogy férfiakat annál könnyebben esábíthasson és igézhessen, naponkint több óráig piperészke-dett. Ezen szorgos foglalkozásban több szoba-leányt használt, kiket azalatt ravasz szeszélyből minden módon tüszurásokkal, karmolásokkal, kés-metszésekkel stb. sanyargatott. Ezeknek egyike csekély figyelmetlenség által asszonyát amyíra felháborította, hogy ez őt addig pofozta, míg sér-

tya nevű banyát, kik a gatzettet úgy vitték ki, hogy az áldozatul kiszemelt leánykát a vár pincé-jébe esalták, hol őt Fiezkó átszurta, azon két átkozott banya pedig a csurgó vért, asszonyuk szépitésére korsóban fölfogta.

Az 1610-dik év végével Thuzó György nádor, ki már előbb is hallotta, hogy Báthori Erzsébet, Nádasdy Ferenc özvegye számos fiatal leányt

kinozva megöletett — Pozsonyból haza felé indulván, — ellene nyomozást rendelt, és magával elviven Zrinyi Miklóst, Homonnai Györgyöt több hivatalnokkal és szolgálával, az említett asszonyt csejthei várban, épen midőn egy leányt kinoztatott, meglepte. A nádor őt királyi helybenhagyással a csejthei várban élethosszat bezáratta és pedig ugyanazon földalatti üregben vagyis pincében, hol az iszonyu mézsárlás történt. Ebben, hiteles adatok szerint, 1614 augusztus 21-én, körülbelül 60 éves korában, valószínűleg mérég által, undok

életének véget vetett. Ficzko János lenyakaztatta, Iona és Dorottya pedig, kik ezen borzasztó tetteknek főszközlői valának, elevenen megégetettek.

Alig van európai nemzet, melynek regényes irodalmában a véres Báthori Erzsébet történelme, mindenféle változásokkal ne szerepelne, de tekintetben a babér-koszorút hazánk ünnepelt, közsajnálatra kimúlt költője, *Vachott Sándor* „Báthori Erzsébet“ című gyönyörű költeményével érdemelte ki.

Loja Károly.

Hiresebb büntények.

III.

Hauser.

Egy időben ez egyén neve foglalkodtatta az egész világot, ki a rajta elkövetett borzasztó vétkek miatt vonta magára a figyelmet. Sokan szánták őt, sokan nyomozták a tetteseket, de napfényre nem jött az soha, a mit azonban tudunk róla, eléggé megérdemli a figyelmet.

1828-dik évi pünkösd másodnapján délután 4–5 óra között egy ifju jelent meg a nürnbergi fagyypiacon, ki oly különösen nézett ki, hogy mindenkinek figyelme reá irányult.

Az ifju körülbelül 16–17 éves lehetett, de járnai alig birt: idomlatlanul lépett előre s látszott, hogy megerőltetéssel teszi e járást.

Termete vállas, alacsony, mintegy, 4¹/₂ bajor lábnyi: bajusza és szakála most pelyhedzett, bőre a legszebb hófehér, szőkebarna haja firtökben végződve, idegzete nagyon gyöngéd, kezei kicsinyek, valamint lábai is, melyeken meglátszott, hogy lábbeli még nem volt rajta, mert tökéletesen tenyereihez hasonlitanak, kéreg bőr nélkül s új vérhólyagok boríták azokat.

Egész tartásában hasonlított egy kis gyermekhez; még ha sirt is, épen oly kellemetlenül eltorzította arcát: ha mosolygott, ártatlanul nézett ki, mint a gyermekek.

Mindenki csodálkozva nézte ez alakot. Egy polgár oda ment hozzá s kérdezte tőle, hogy mit akar?

Az ifju eleintén megrettent a polgártól, azután mosolygva egy levelet nyújtott át neki. Ez a Nürnbergben állomásozó hatodik lovas ezred negyedik századja kapitányához szölt.

A polgár intett neki, hogy kövesse őt. Utközben valamit ki akart tudni róla, de az ifju nem ismert semmi tárgyat, nem volt képes fölfogni semmit.

A polgár csodálkozva nézett az ifjura, ki nem

tudott egy szót sem kiejteni. Még kockáztatott egy kérdést.

— Honnan jön? — kérde tőle.

— Regensburgból! — dadogá a fiu

Többet nem tudott az ifju. A polgár elvezette őt a kapitányhoz s midőn beértek a házba, meglátva az inasokat, így kiáltott föl:

— Én is olyan lovas kívánnék lenni, mint atyám volt.

A polgár faggatta őt; később a kapitány is megjött s minden módot fölhasznált, hogy valamit kitudhasson származása és személyére nézve, de az ifju csak mint gyermek nyifogott s dadogá mosolygva: „Ih woais nit!“ („Nem tudom.“)

A kapitány látta sikertelenségét; elküldte az ifjút a rendőrséghez, de ezek is hasztalanul fáradoztak neve, rangja megtudhatásáért. Csalónak hitték őt vagy félvadnak, mások örültek, mert igen keveset s gyermekiesen szölt.

Vége egy rendőr ügyes fogást talált. Elővett egy iv papíros, kezébe adott egy tollat s mondá neki, írja erre nevét.

Az ifju mosolygott, ügyesen megfogta a tollat s szépen kiírta e két szót: „Kaspar Hauser.“

A rendőrök megörültek; most már származását kérdezték, s hogy honnan való? Az ifju vadul eltorzította arcát s azt nyifogta megint: „Ih woais nit.“

Ettől kezdve árva fiu gyanánt tekintetek Hauser s a rendőrség gondviselésére bízott; a vár egyik tornyának szép kilátású szobájában lakott, hol mindene volt, mit kívánt.

A rendőrség figyelemmel fogta föl az ifju ügyét, de hasztalan volt minden fáradozása. Azon levél, melyet az ifju magával hozott, egy meg nem nevezett helyen kelt 1828-ban. Ez így hangzik:

„Én szegény napszámos vagyok, tiz gyermeknek atyja; ezen gyermek 1812-dik év okt. 7 én

hozott hozzám ismeretlen anyja által, hogy titkoljan el őt, s házamból ne ereszszen egy lépésnyire sem. En ezt megtettem. Keresztényileg neveltem a gyermeket, olvasni s írni tanítottam s láttam, hogy elméje fogékony. Az ifju nyilatkozta, hogy lovag kíván lenni, mint atya volt, ezért én őt éjjel kieresztém házamból s Neimarkig kísérem. Az ifju nem tudja sem az én nevemet, sem házamat, hol nevelték.

Ezen levélben még egy másik is volt, mely az ifju anyjától származott, latin betűkkel írva s melynek tartalma az volt, hogy e gyermek 1812-dik év april 30-án született, s hogy anyja egy szegény leánya, s atya egykor lovaskapitány volt a hatodik ezrednél Nürnbergben, hol meghalt. Az ifju keresztneve Gáspár.

A rendőrség vizsgálata következő volt:

Az ifjunak az egy póröltözetten kívül nem volt semmije; volt egy kalapja, melyen München városának képe diszlett, s egy zsebkendő K. H. betűkkel. Volt nála több könyv, mind vallásbeli, de azokba nem volt írva semmi.

Azallat Hauser gyermeki vigságban élt szerény szobájában; ott ült mindig a földön a falovacskaikkal játszva, melyeket neki a látogatók hoztak, gyermeki pajzánsággal kenyerével éteték azokat, mert maga sem akart más edelt venni magához, csak kenyeret és vizet. Az írás legkedvesebb foglalatoskodása volt, elgyönyörködött a szép képeken s igyekezett azt utánozni, azonkívül megtanult már keveset beszélni környezetével.

A város polgármestere: Binder, leginkább foglalatoskodott az ifjuval. Majd mindennap elvitte őt saját házához s órákig elbeszélte vele, hogy valamit kitudhasson multja felől, s az ifju csakugyan beszélt is egyet-mást a polgármester családjának, hogy mit? azt a polgármester következőképen adja elő:

Hauser Gáspár születésétől kezdve börtönben, még pedig valamely földalatti sötét helyen tartatték, hol egyedül kenyér és viz volt tápszere. Az ifju soha sem láthatta azt, ki neki fölsholgált, mert ez csak akkor jött be, midőn az ifju opium által elaludt.

Az ifju örökösen e helyre volt elzárva, mely oly száik volt, hogy még ki sem nyújtóztatott, soha sem láthatta a napvilágot s különbséget sem tudott tenni a nap és éj között.

Sokáig volt az ifju így letartóztatva, míg végre egyszer börtöne ajtaja fölnyílt s egy férfi jelent meg előtte, ki őt olvasni s írni tanította.

Az ifju fogékony volt a tanulás iránt s tanult örömmel, midőn egyszer régi látogatója megjelent,

őt a járkálásra tanította, s később más alkalommal vállaira vehén, a lyukon kivé a szabadba egész Nürnbergig, s kezébe adván az iratot, eltűnt. Az ifju semmire sem emlékszik aztán, nem tudja leírni kísérője alkatát, sem nevét.

Eddig terjedt Bindner, a polgármester közlése; de az egész elbeszélés inkább csak föltevés volt, mint való. De elég alkalmat szolgáltatott a talányok készítésére, melyek ezontul az ifjuról szóltak s melyek ugy tündetéek föl az ifjut, mint szerencsétlen szerelem szülöttét, vagy valamely gazdag öröségnek áldozatát.

Ezen közlemény után, melyet a polgármester közrebocsátott, egész Európa érdekel nézett a titok föllebbentéséhez. Különféle véleményeket szült mindenféle Hauser esete, sőt voltak olyanok is, kik Hauserben egy rendkívüli csalót véltek fölfedezni.

Az ifju naponként előrehaladt az ismeretekben. Most már Daumer tanár nevelésére bizták, ki nagy fáradsággal tanította őt. S a mint tágultak ismeretkörei, annál inkább vesztett látása s éles hallása.

Mily hihetetlen az, hogy ő, ki soha napvilágot nem láthatott, oly éles látással bírt, hogy a három-négy órányira fekvő házak ablakait is meg tudta számlálni, bár az egész természetet ugy tekinté, mint egy festett táblázatot. Minden iránt fogékony elméje csak a vallást nem szenvedhette; a templomban, ha volt, elunta magát, s ha pap vagy orvos közeledett feléje, elszaladt tőlük.

Egy új jelenettel ismét fölújult később a rendőrség figyelme az ifju iránt.

Hauser egyszer épen az udvar zugában volt, midőn egy fekete ember közeledett hozzá. Az ifju megijedt s futni akart, de az alak utána futott s egy főbe vágta őt, hogy eszméletét vesztesse azonnal összerogyott. Midőn föleszmélt, félelmében szobájába futott, de itt is reszketve, leszaladt a lépcsőkön s a vízzel telt pincébe rejté el magát.

Sokáig ült itt az ifju, midőn a hideg viz lassanként lecsillapította vérét, de egész teste reszketett, mit később hányás váltott föl, melyben eszméletét vesztesé.

Daumer tanár neje, esodálkozva az ifju eltűnésén, fölkereste őt s ily állapotban találta. A kalauz a véres nyomok voltak, melyeket az ifju hátrahagyott. A tanárné magához téríté az ifjut, a seb nem volt veszedelem; elbeszélését az ifjuval az egész esetet.

E körülmény újra fölébreszté a rendőrséget, de hasztalan volt minden kutatás, a megfőjthetlen gordiusi esomóhoz még ujra egy más járult.

A rendőrség mindazáltal tett annyit, hogy az ifjút Biberbach tanácsnok házába szállíttatta át, hol mindig két rendőr állt őrbén, vigyázva minden legkisebb neszre.

Néhány hónapig volt itt az ifju, midőn egyszerre az örök lövést hallottak szobájában; sietve rohantak be, s az ifjút a földön elterülve találták. Megvizsgálva őt, fején csakugyan meg volt egy golyótól sebesítve.

Ez egész szerencsétlenséget maga okozá az ifju. Egy könyvet akart levenni, székre állván, s midőn le akart esni, a falon függő pisztolyba fogózék meg, ez ekkor elsült s őt megsebzé.

Ez volt az utolsó szerencsétlen eset, mely érte az ifjút. A közönség részvétellel függött sorsán, s talán nem volt a világon szerencsétlenebb teremtmény, mint ő.

A vizsgálat folyt tovább de sikertelenül, sehogy sem sikerült a titok szövevényes fátylát föllebbenteni, bármennyire igyekeztek azon.

Az ifjút számos idegen egyén kereste föl. Egy ily alkalommal, midőn Pireh porosz tiszt, ki hazánk-ból utazásaiból tért vissza, beszélt az ifjussal s azt mondá, hogy az számos magyar szavakat tud.

A vizsgálat most erélyesebben folyt. Most már mindenki azt hívé, hogy honunkban vannak a nyomok s itt talán most is nagyon keveset vagy épen semmit sem tudnak e dolog felől.

De dacára minden kutatásoknak, az egész titok sötéten maradt, csak a csodálatos hírek keringtek mindenfelé, melyektől hazánk sem volt ment.

Az ifju Hauser később gróf Stanhope fogadott fia lön, ki annyira megkedvelte őt, hogy jövőjéről gondoskodott s Ansbachba küldé tanulás végett, a rendőrségnek pedig tetemes összeg pénzt adott át a vizsgálat folytatására, de melyek mind eredménytelenek valának.

Az ifju később lassankint mindig kezdé elsajá

títani a tudományokat. A gróf kitünő gondot fordított reá, ugyanynira, hogy voltak, kik azon híreket kezdték terjeszteni, hogy az ifju a grófnak valamely rokona.

Mások voltak, kik Hausert valamelyik uralkodó vagy főherceg gyermekének tarták, s hogy ezért lenne ily érdekből kivette a társadalomból.

Mig ezen vélemények keringtek, az alatt az ifju Hausert, ki már nem volt többé oly vad, mint először láttuk, egy napon több ismeretlen fölszólítá, hogy jelenék meg este a kapuban. Az ifju nem gyanítva semmit, megjelent; ekkor egyik törrel rohant reá s őt megsebzé.

A gondnok ez eset után szigoruan eltiltotta az ifju Hausernek, ki mihamar fölgögyült, hogy a házat soha el ne hagyja.

De az ifju Hausernek is föltámadt már lelkében a kívánság: szülői eredetét megtudhatni, s minden gondját s idejét arra fordítá.

Egy nap levél jött hozzá, melyben az volt olvasható, hogy újjel jelenjék meg a temetőben, ott az ismeretlen föl fogja fedezni előtte szülői eredetét.

Az ifju meg nem mutatá a levelet gondnokának, hanem elhatározta magát a menetlekre s megrendelt időben ott állt a temető ajtaja előtt.

A gondnok csodálkozott az ifju eltűnésén. Már reggel volt, még sem jelent meg, mint rendesen. Szorgos vizsgálatot tett s megtalálta az ifjuhoz intézett levelet; most egyenesen a temetőbe mentek s ott találták Hausert meggyilkolva.

Ez volt ezen csodálatos ifjunak esete, mely oly rendkívüli izgatottságot szült minden körökben.

Annyian rokonszenveztek ez ifjuval, annyian beszélték róla csodás dolgokat, hogy a nyájas olvasó is részesülhet ezek sorsában, s fűzheti talányait az nyémekkel együtt a többiek közé.

Közlő: *Golenich.*

Párisi apróságok.

Párisban mérték, suly s minden hamisítható szerek eladásá a legszigorubb és leggondosabb rendőri felügyet alatt áll. Egész hivatalnoksereget hoz ez naponként mozgásba; hus, tojás, vajfelügyelők, borvizsgálók és az ugynevezett szaglászok (flaireurs) az egész várost előzönlük, határolm-körüik kiterjed ugy a legelső vendéglőkre, mint a legszegényebb étházakra és élelemszereket áruló boltokra. Látásuk éles, szaglásuk finom, izlésük csalhatatlan, de nem hallanak, azaz nem ismernek könyörületet, ha megromlott vagy hamis cikkeket találtak, melyek ezen esetben elkoboz-

tatnak. Átlagosan havonként 8000 kereskedést vizsgálnak meg és az évszak szerint 200—600 elkobzás fordul elő. A felügyelők részletesen tartoznak értesíteni a rendőrhatalóságot az elkobzott tárgyakról. Ezen fekete iveken legelső szerepet játszó az élelemszer-, tej- és fűszerárusok. 1867. augusztus havában, midőn Párisat a műkiállítás alkalmával sokan látogatták, 6581 kereskedő telep volt felügyelet alatt és 590 elkobzás jelentett be hivatalosan, vagyis körülbelül 12-re esett egy. A hosszú gyakorlat a hivatalnokokat — ugyszólva — tévedhetlenné képezi a maguk szak-

májában. Pusztaszaglász elég annak megtudására, hogy a főtt vagy beszózott hús betegség következtében elhullott vagy rendszeren levágott marhából való-e?

E vándor szaglászok nemesak az élelemszerekre, hanem a vendéglők és étházak konyhaeszközeire is felügyelnek. Minden edényt, a melyre rézrozsda rakodott le, minden ezüstölt kanalat és tányért, melynek ezüstje lekopott, az illető gyárba küldenek, hogy újra cinezzék vagy ezüstözzék. Minden horgany- vagy ezüst edényt, a mely mirenyyel van zöldre festve vagy ólomoldattal van mázolja, egyenesen elkoboznak.

A húsfelügyelők a vágószínekre és a húspiacra ügyelnek. Reggelenként, midőn a különféle hús-nemek a vágószínekből és vaspályákról beszállítatnak, minden darabot kék tintával *v* betűvel jelölnek meg. A romlott húst rakásra hányják és terpentinnel locsolják be, hogy ennek szaga a fogyasztásra alkalmatlanná tegye, majd iparcélna eladják. A rosz kintézésű, de még táperővel bíró hús a fűvészkertbe vándorol, hol az állatok táplálására használtatik fel.

Legalább 60—70 személy foglalkozik a tojásfelügyelettel. Némelyek minden beszállított tojást megvizsgálják, mások a kisebb tojáskereskedők készletét tartják szemmel. A vizsgálat abból áll, hogy az egyes darabokat világosság elé tartják s ha romlott, azonnal összetörik, ha csak régi, az aranyozóknak vagy egyéb üzleteseknek eladják.

A borfelügyelők tiszte a Bercy külváros nagy borrhaktáira való tudományos felügyelet s ezenkívül vagy 2400 kereskedő-egyet kell meglátogatniok, hol bort és liqueurt árulnak. Alkalmazásukat rendszer vizsgálat előzi meg, a mennyiben képességükkel igazolni kell, hogy a különböző borfajokat izlelés után azonnal meg tudják különböztetni. A hamisított s hatóságilag lefoglalt bort régebben a hamisított ajtaja előtt az utcára szokták kiönteni, de a szegény emberek edényekbe szedték vagy szivacsosal felitatták. Most már a Szajnába öntik, hihetőleg azon alapelvűből, hogy a folyamannak visszaadják azt, a mi tőle jött.

A párisi piacok, boltok és raktárak mértéke és sulya fölötti felvigyázatra ismét különös egyének rendelvők, kik hivataluknak annyira megfelelnek, hogy a kisebb mértékek és sulyok használata valóságga csak az alsóbb osztályu kalmárookra szorítkozik, úgy hogy bár 1867-ben a rendőrség körülből 10,000 efféle rendtelenségnek jött nyomába, mégis csak 266 eset ismertetett el valóságos csalásnak, és szolgáltatott át megbüntetés végett az illető hatóságnak.

A törvény által clemszerek hamisítására megállapított pénzbírság 50-től 20,000 frankig emelkedik; utóbbi összeg, mihez még több havi fogság is járult, kellett megfizetni legközelebb egy birtokosnak, kit hamisított tej beszállításán kapta rajta. Akármiféle, egészségileg ártalmas szerek fordítatnak hamisításra, a törvény kivétel nélkül fogság- vagy pénzbírságról szól; de a francia törvényes eljárás jó oldalát még inkább azon körülmény tünteti ki, hogy minden ítélet falragaszok által tétetik közzé, a költséget természetesen a vádlott viseli, s belőlük egyet az ablakon, egyet a bolt ajtaján, egyet pedig annak bensejében 14 napig kell kifüggeszteni. A többit a panaszított szomszédságában függesztik föl s terjesztik el.

A párisi piaci rendőrség igazán példányzerű, de mégis kijátszák. Rászednek mindenkit, urat és szolgálót, szakácsot és szakácsnőt, rászedik magát a rendőrséget is. A franciák e tekintetben született geniek. A borhamisítást illetőleg megtanítják az embert, hogy a vizet borrá változtatni ma már nem tartozik a csodák közé, hanem egészen megszokott s közönségesen elterjedt gyakorlat. E célra csak bizonyos vegyrézsek szükségesletnek, a szerint, a mint burgundi, bordeauxi, champagnei, vagy egyéb borokat akarnak előállítani. Ilyen vegyrézsek: alma- és körtebor, borszesz, bodza- és boróka-bogyó, eper, céklagyökér, szesz, koriandrommag, cukor, terjék, berzsenyfa, kréta, timsó, kénsavas haméleg, zölgálic, ólom éleg, ólmag, végre bor- és ecetsav. Egy ismert kereskedő-ház maga diésekszik, hogy mindenféle bor és liqueur-fajt előállít, a mit csak kívánnak.

A párisi tej bár jobb a londoninál, de mégis jó rész vizet foglal magában és enykes tulajdonságát kocsonnak, rizs, árpa és korpálnak köszöni: azt is lehet hallani, hogy porrá tört borjuagyát vegyitenek hozzá. Az ugynevezett faolajt roppant-mennyiségben fogyasztják, a mi többnyire mákból, pecéből, zezanfűből, különböző diófajból, mézzel kevert szárnyas kövérségből stb. készül. Magából érthető, hogy a cukor és a tea szintén különféleképen hamisítatik. A söt rendszeren porrá tört homokkóval keverik. Csokoládé, mit az egész országban nagy mennyiségben fogyasztanak s minden világrészbe szállítanak, többnyire bab- és burgonya-lisztből, pörkölt mandolából, borjuagy üri kövérségből, cinóber- vagy sárgaföldből s egy kevés terjékből készül. Az örölt kávé hamisítják liszttel, céklagyökérral, sárgarépával, makkal, gesztenyével, dióval és a nálunk is ismeretes cikóriával, és ezt ismét vegyíteni szokták a pálinkafüzdék hulladékával, sárgafölddel, tégl-

porral, korommal, sőt közönséges fekete, az úgynevezett televényfölddel is.

Azonban a találékony gyárosok dicséretére meg kell említenünk, hogy az ilyen agyagkávé üledéke az embernek épen oly keveset árt, mint a rendes kávéalj; a közönséget csak megesealják, de nem mérgezik meg.

A hol bort szőlőfürtök nélkül, kávéét kávénélkül tudnak előállítani: ott természetesen marhahúlevelest is készítenek marhahús nélkül. A gargotier-ek — a párisi étházak legalsóbb osztályai — a meleg víznek piritott hagymával és égetett cukorral színt és íztadnak, némi zsirpillét vetnek rá, és mint táplevest tálalják fel. Tény az, hogy csontok, melyeket már kétszer kifőztek, először a nagyobb, s aztán a kisebb vendégfogadóknak, utoljára a nevezett táplevest tesznek szolgálatot.

A párisiak különösen nagy előszeretettel viseltetnek a sódar iránt, s magában Párisban évenként többet elfogyasztanak, mint a mennyit az egész ország sertései kiadhatnának. Az illető kereskedők ennél fogva összevásárolnak minden régi sódarsontot, darabját egy sous-ért s beszőzött disznóháron szurják keresztül, mit már előre keletőleg elkészítettek, s piritott kenyérhajjal behintettek. Az ilyen csontok évekig elszolgálnak s legálább százszor változnak át friss sódarsonttá. Reggel elhagyják az árubódét, de már mint afféle hű szolgák, legkésőbb másnap estére ismét visszatérnek, hogy másnap viszont utra keljenek. Mindemellett is nagyobb volt a szükséglet, mint a készlet. Ennél fogva egy leleményes fő arra a szerencsés gondolatra jött, hogy sódarsont-gyárt állítson föl, s most 12-öt ad 10 sous-ért. Vállalata virágzik s Párisban nincs többé sódarhiány.

A párisi szakácsok különös mesterek a vagdálék-, ragout- és pástétomfélék készítésében. Ezeknél oly elmaradhatlanok a kakas-tarajok, mint a

töltött pulykánál a szarvasgomba. Ezért a kakas-taraj igen keresett és jól fizetett kereskedelmi cikk. E körülmett egy iparost kakas-taraj-gyár állítására bírt, mi annyira sikerült, hogy nem sokára kénytelen volt azt gőzgéppel ellátni. Hangosan kezdte hirdetni, hogy mesterséges kakas-tarajai sokkal fölülműlják a természeteseket. „A természet — mondja programjában — hihetetlen konfár a kakas-taraj előállításában. Csak kettő sem hasonlít teljesen egymáshoz. De a mi gyáramból kerül ki, egyik olyan, mint a másik. Mindegyik a legnagyobb pontossággal van összeállítva, s mellé még a legdiszesebben van csipkézve.“

Készítésmódja következő: az ökör-, borjú, vagy ürüinyt forró vízben megtisztítják és megpuhítják, husos részét levágják és aztán prés vagy sajtó alá teszik, s készen vannak a csodálatosan egyformára — hogy úgy mondjam — vert kakas-tarajok. Még a hozzá értő sem mindig tud közöttük különbséget tenni s még a legügyesebb szem sem talál más ismertető jelt annál, hogy a természeti mindkét oldalán szőmölcsös, míg ezek a mesterségeseknél hiányoznak. Szárnyas állatokkal kereskedők, szállodatulajdonosok, pástétomsütők az ily hamisított taraj tizenkettőjét 4 sous-val fizetik, privát embernek már 6 sousba jön.

De elég ebből enyi. „Párisban van, Párisban van örömteljes édenem!“ dalolják úgy a csalók, mint a megesealtak. Egyébiránt az elsők még a sirokat sem hagyják pihenni, mint ez következtethető azon roppant kivételi kereskedésből, mit Párisban hamis múmiákkal üznek. Kiterjed ez a félvilágra s mint a dohány Havannába vándorol, hogy onnét valódi „külföldi“ név alatt térjen vissza eredeti hazájába: úgy tesznek a múmiákkal is, melyek Párisból Egyiptomba, s onnét ismét szépen visszakerülnek.

Közlí: S_z-y. G-r.

Egy hét története.

(Julius 25.)

(VK.) Lestük a táviratokat! — ez a pár szó fejezi ki a mult hét legáltalánosabb foglalkozását. Este nem kapván semmi löporfüstös hirt, azzal a hittel hajtottuk le fejünket az édes álomra, hogy majd kapunk tán reggel. És reggel sem kaptunk semmit, s vártuk tovább az — esti lapokat. Sok ember, ki máskor teljes kényelemmel szokta bevárni az időt, míg lapjait szépen oda helyezik eléje az asztalra: most maga futkos értük a postára s az udvaron vagy lépcsőzetnél keres egy zugot, a hol sebtiben átfuthassa a legújabb hírek

rovatát. Morpheusz legnagyobb hívei is a szokottnál jóval korábban kelnek, s bárhol van dolguk: utba ejtenek egy-egy kávéházat, hol már kora reggel ostromállapot alá van helyezve minden lap, s a pincérek sohasem élvezték dusásabbán, mint most, a közkíváncsiság önkényes adóját, mert minden vendég szívesen ad borralalót, csakhogy hamarább juthasson valamelyik laphoz, melynek fekete befti — ma vagy holnap — ágyútüztől pirosnak és löporzagtól illatoznak. Ma még nem, de tán holnap már! Ez a várakozás egész

idegessé teszi a világot. A mily mohón kapják föl a lapokat, épp oly kedvetlenül dobják el, mondván, hogy semmi sincs bennök!

Van pedig elég bennök a harci készülletekről, a seregek mozgósításáról, diplomaták lőtás-futásáról, a kehli híd fölrobbantásáról, Mac-Mahonról és Bismarckról, a párisiak vérszomjas lelkesedéséről s a porosz lapok körmöfont szitkolódásairól: vannak szárnyára eresztett kombinációk, békeajajveszélések és „semlegességi“ sopánkodások; de mindez ma már semmi, a valódi, a vérontó harc, a két nagy haderő összecsapása — ez az csupán, a mi most — valami lenne.

Ez a „valami“ azonban még késik, noha valószínű, hogy mire ez itt írott betűk nyomtatott sorokká válnak, ki lesz elégtve az első „szomjúság“, mely egy álló hétig tartott, egyebet sem szülve, mint feneketlen disputákat a fölött, hogy melyik fog győzni: Droyse e vagy Chassepot?

Eközben úszunk a „semlegesség“ mániájában. A képviselőházban interpellációk áhítják az összefont karú semlegességet; a „népkör“ meetingjén Horn Ede sóval, Vértesi Arnold barátunk jegyzői tollal, mint szelid béke-apostolok, proklamálják a fegyvertelen várakozást; a lapokban a legesőndesebb magaviselet kötelességeit hangoztatják; s általában oly divatos lett a háború-izony kiabálása, mintha nem is a Hunyadiak és Zrinyiek unokái volnának, hanem a jó Elihu Burrit báránykái.

Már hiszen botor egy nép is volna az, mely bármikor is ok nélkül ohajtáná a harcot, háborút; s különösen botor volna a magyar, mely két évtizedig tartott betegségéből csak most üdül, s melynek elegendő volt a tavalyi pénzválság is, hogy anyagi haladásán jókora csorba essek; hanem akkor, midőn az egész világ zavarodik és készül: még sem kellene ily nagy lármát csapni léke-szerelmünkkel, mert megtalálják hallani a hegyeken túl, s azt hihetik, hogy csak azért kiabálunk ily nagyon, mert félünk, s meglehet e láрма lesz az, melytől még valamelyik gonosz szomszéd vérszemet kap.

Mikor tűz van az utcában: bizony egy okos házi úr sem ohajtja, hogy hozzá is elérjen a veszély, majd megbirkózik ő vele!; hanem imádkozik e keserű pohár elmúlásáért; ámde egyszersmind készül is rá, előszedi a vizes vedreket s — ha van — a tűzfeeskendőt, hogy a vész közeledtével legyen mivel segíteni. A ki csak összetett kézzel várja, a gondviselésben bízva, azt, a mi jön: könnyelműn gondoskodik a maga tulajdonáról.

A népeknek is, melyek távolabb esnek a harc

fenyegető tűzétől, kötelességük az ily előkészület. A mint Cromwell mondá: imádkozunk (a magunk békéjeért!) és tartuk szárazon a lőporunkat. Mert ha egyszer ránk csapna valamelyik préda-vágyó saskeselyű: akkor bizony későn lenne szabadni a fegyverért, melyet egy kis előrelátással kéznél tarthattunk volna!

A saskeselyű, a melyre célozni szoktak, nem más, mint az orosz „medve“, mely lesben áll. Az a kérdés, — a mint most hányják-vetik a kávéházakban — hogy saskeselyű-e csakugyan, mely a prédaéjtés biztonságával csaphat le, vagy pedig medve, mely a sebstopoli golyóktól inában, még most is csak — cammog? Miután senki sem tud róla bizonyosat, tehát egyik sem, hanem egy sphynx. A sphynxzel szemközt pedig kétszeres kötelesség az ébrenlét, melyet sem béke-sírámmal ne igyekezzünk elaltatni, sem pedig okatlan harci dythirambokkal elvadítani. „Legyünk eszünknel“ — ez a fő.

Ime, tárcá helyett egy zilált vezércikk. Se baj, vezércikké lesz most minden társalgás. A képviselőházban is huszonöt-harminc ember hallgatja a megye törvény módosítványainak szónokait, künn a folyosón pedig százan meg százan szövik-fonják a béke és harc kérdéseinek végére mehelten szálaít. Oly nagy az izgalom, hogy midőn a „virilis szavazatok“ fölött szavaztak, még a legpathetikusabb negyvenyolcasak (maga Madarász József is!) künn felejtették magukat a folyosón, mely most a porosz-francia harc fölötti számítgatások tömkelegévé lett. Az előkelő hölgyek — kik máskor a párisi divat vagy legfőlebb a sport-esélyek fölött csevegtek — most szintén távsürgönyöktől duzzadva diplomatizálnak a Margit-sziget fái alatt, vagy a városliget félreesőbb utain, mert a körönd kezd kimenni a divatból. A demi-monde maholnap kiszorítja onnan a beau monde-ot, s ha Deák Ferenc — régi szabású kék köpenyében bukolva — esténként vissza nem tért volna az állatkertből e régi kedvence helyére, a politikai világ is bizony máshol ütné föl főhadiszállását.

A közhelyek vendégei közt most sok idegen látható. Senki sem ismeri őket, csak gyanítják, hogy déli Németországból ide menekült családok, vagy a keletről haza sietők, kik azonban csak idáig siethettek, miután Németországban nincs többé közlekedés. Minden nap hallunk panaszokat. Egyik úrnak a felesége Kissingenben rekedt; máshol egy nő panaszkodik, hogy férje nem tud haza kerülni Ostende-ből vagy Emsből. A rajnai fürdők játékbankjaiba is beütött a villám, s Európa legszebb pontjain nincs többé saison. Svájcba csak

Olaszország felől lehet bejutni, s a mi bájos Opheliának (Pauliné asszony,) ki a tenger és a porosz-francia seregek közt Belgiumba szorult: hogyan jut haza a szünidő végére — csak a jó ég tudja! Hány fenhéjázó delnő használja fel most e jó alkalmat, panaszkodva fűnek-fának, hogy a háború mint tönkre tette fényes terveit: Dieppe-be vagy Baden-Badenbe akart menni, és most kénytelen (az istenadta!) beérni a mi Fűredünkkal vagy Szliácsunkkal! A turisták egy évre szintén kénytelenek lemondani a Rajnáról, honnan az ábránd, a rege, a költészet elröpül a golyószórók és ágyú-naszádok (e pusztító francia harszerek) lárámájától.

Mint vízben a hal: úgy érezte volna magát most e háborús világban Mátyus Uzor barátunk, ha a sors szomorú végzése ketté nem szakítja tévkeny életének fonálát. E 34 évet élt fiatal férfi igen rossz időben született. Ha huszonöt évvel előbb születik: akkor belőle kétségkívül a szabadságharc egyik hőse válik, mert birt minden tulajdonát, mi a jó katonát alkotja. Azt lehetett rá mondani, a mit sir Percyre: „tüzes harci sarkantyú“ volt. Atyja tűzériskolában neveltetésre osztrák tiszt lett belőle; de tele volt tüzzel, szabadelvűséggel, s hátat fordítva az osztrák hadseregeknek, az alá az egyetlen hadi nemzeti zászló alá sietett, mely akkor Olaszországban lobogott. A magyar légió egyik legderekabb tisztje lett. Egy tiszt sem volt ott, mely hívebben és buzgóbban teljesítette

volna kötelességeit. Ármányokban, kicsapongásokban soha sem vett részt, s teljes lelkével egy emének: a magyar szabadság kivívásának élt. Egész haláláig fájt is neki, hogy nem karddal, hanem szóval, egyezséggel szereztek vissza azt. S a mit visszaszerettek: az neki kevés volt — mindig várta a többet, a jobbat, s akármikor kellett volna fegyvert ragadni, őt a haza a legelső és a leghivebbek közt találja. De nem élt egészen meddően e lázas szabadság-álmoknak — dolgozott is eleget. Az „Új korszak“ belmunkatársa lett, irt egy figyelemreméltó röpiratot az új Olaszországról, összeállított egy magyar katonai szótárt és számos harcászati cikket közölt a szélső-baloldaliak közlönyében. A mult évben képviselővé választák Baranyában, s a szélsők padján foglalt helyet. Mint szónoknak, nem volt ideje felütni, mert nyole hó óta betegen (értágulásban) szenvedt. E deli szép fiatal férfit a lélek lázas tüze emészté föl; neki harcias időkben kellett volna élni, s e csöndes viszonyok közt csak emésztő vágyakat táplálhatott, melyek az ő lelkét egészen elfoglalták. Egykori bajtársai azt mondák koporsójánál: a szabadelvűség bátor és lelkes katonája volt; mi pedig, kik irodalmi téren lettünk barátai, azt mondhatjuk róla: igazi meggyőződés embere, képzett elme és jó szív volt. Mi, a kik ismertük, mindig fájlalni fogjuk, hogy nem találkoztunk többé vele!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (Amerikai apróságok.) Az észak-amerikai összes lapok száma: 5319. Ezek közül 282 humanistikus és vallásos tartalmu; az oktatásügynek szentelt lapok 1,400,000 példányban nyomatnak. Tisztán mezőgazdasági szaklap százege van, és ezek 28 millió dollár bevételi forgalmat mutatnak ki. A kereskedelmi és pénzügyi szaklapok száma 158; csaknem minden ipar és keresetágnak külön szaklapjai vannak. A legnagyobb része angol nyelven van szerkesztve; a német lapok száma 258, a francia lapoké 18, svéd 15, olasz 4, spanyol 10, cseh 2. A lapokba fektetett tőke mintegy 96 millió dollárt képvisel. A szerkesztők, s munkatársak száma a 11 ezret meghaladja; és a lapszedők száma 23 ezren felül van. E nagy irodalmi verseny mellett az ipar is meglepő lendületet mutat; de legmeglepőbb azon gyorsaság, melyvel Amerikában az építkezések történnek: 12 óra alatt egy 12 szobás nagy ház készen van, teljesen felszerelve. Templomok új telepek számára és házak Chicagóban gyárilag állíttatnak

elő és küldetnek szét. Boston városában az osztriga kereskedés emelkedett nagy jelentőségre. Nyole nagy kereskedőház itt kizárólag csak ezzel foglalkozik; rendszeren 30—40 hajójuk mindig utban van, melyek Virginiából hoznak osztrigát, s a conserválással és elpakolással mintegy 500 munkást foglalkoztatnak. New-Yorkban a deli gyümölcskereskedés nyert roppant terjedelmet. Most 12 nagy hajó egyedül narancsot és citromot szállít; hetenkint átlag 36000 ládával hoznak, nagyobbára Sicilia, Lissabon, Genua, Nápoly, Messinából. Hanem hát a whisky (törkölpálinka) fogyasztásban és kitesznek az amerikaiak magukért. Közélebb elrendelte a newyorki városi felügyelő azon házak összejárását, a melyekben whisky és ale méretik, és kitünt, hogy ezek száma 6335; tehát a városban minden 50 emberre egy italnéres esik. Kávéházak nincsenek és az alehouse-okban sem szoktak az emberek soká időzni; a munkás bemegy, leteszi a maga pár centjét, kiissza a whisky t vagy ale t és visszamegy dolgozni.

magyar vámterület határain át ezennel eltítatik. Ezen tilalom azon időponttal lép hatályba, a midőn az a vámhivatalnak tudomására jut.

* (*Érdekes pör.*) Olvasóink emlékezni fognak azon, a mivel köröket annak idejében bejárta hirre, hogy néh. Bónis Barnabásné szül. Pogány Karolina modai birtokából 100 holdat, Tompa Mihály koszorus költőnek hagyományozott. A végrendelet erre vonatkozó szavai így szólnak: „Tompa Mihály koszorus költőnk s barátom fiának, vagy ha kis fia meghalna: leányának, vagy ha gyermeke nem maradna, a magyar akadémiának.” Mint tudjuk, szegény Tompa, miután elveszté mindenkijét, elhunyt, s e szerint a kérdéses 100 hold a magyar akadémiát illetné. Most azonban elől Tallián Pál mint „szerződési örökös” s az egész hagyatékot követeli. Ha megyeri pörét, akkor az akadémia elveszti a 100 holdat, a nemzeti színház nyugdíjintézete — melyről a boldogult öröklagó szintén gondoskodott — 1000 frtnyi hagyományt.

* (*Eölvös-telep.*) A Bánátban a vallásalapozó tartozó jószágokban a kultuszminiszter telepítéseket eszközölt. Egynek, mely az ő nevét viseli, 1300 kath. magyar lakosa van. Minden települő két holdat kap s holdjától 150 frtot fizet, tizenöt évi részletekben. E telep jelenleg községé alakul.

* (*Az állatokat valahóva*) új állatokkal is gyarapodott. Ugyanis egy kairói állatszállító Berlinbe nagymennyiségű állatot vivén, pár napig Pesten időzött, mit a pesti állatkerti társulat sietett felhasználni, s a gyűjtemény legszebb állatait kiválogatva, megvette a pesti állatkert részére, és azok már pár nap óta az állatkertben láthatók is. A megvett állatok a következők: 2 hiéna, 2 sakál, 5 gazella, 1 nagybób, 8 kisebb majom, 1 egyiptomi saskeselyű, 1 afrikai menyét, 4 kakadu, 10 papagály, 6 iltisz, 2 vörös és 2 fehér nagyfüllű róka.

* (*A Karagyorgyevics pörben*) annak idején Karagyorgyevics, Trifkovic és Stankovic szabad lábra helyezettek. Most, miután a per ismét fölvetett, azok, kik a szabadon bocsátottaké jóállat, törvénytöréssel végzésel fölszólítottak, a vádlottaknak tudtára adni, miszerint e hó 27-én a törvénytörésk elnökénél jelentkezniök, s zontul az ítélet kimondásáig Pesten kellend tartózkodniok. A végtárgyalásoknál Bogisics Lajos kir. tanácsos fog elnökölni. Az ítélet kihirdetése rövid idő alatt megtörténik. Az ülések és a tárgyalások nyilvánosak lesznek.

* (*Ludwigh János*) temetése Bélán, szülővárosában nagy részvét közt ment végbe; távolabbi helyekről is küldötségek érkeztek, hogy az elhunytnak megadják a végtiszteességet. Béla előtt a holttestemet nagy sokaság várta, s a város nevében a polgármester fogadá. A bebalzsamozott testet aztán kitették közsemlére s nagy ünnepélyességgel helyezték a családi sírboltba, Ludwigh nejje és két gyermekének porló hamvai mellé.

* (*A bihari postarablás*) elkövetői közül a bűnösöbket 20, 18, 15 és 6, a kisebb bűnösöket 1 évre ítélte Biharmegye törvénytöréke.

* (*Női lovarok.*) Bécs mellett, Dornbachban, közelébb női lövésversny rendeztek, melyben nyolc nő és több férfi vett részt. Az első díjat a pesti első körökben is jól ismert Edelspacher Vilma bárónő, a másodikat Batthyány grófnő nyerte el. Edelspacher Vilma bárónő bekötött szemmel lovagolt. A hölgyek sok férfúnál nagyobb merészséggel ugrottak át a sorompókon.

* (*A nagyváradi-kolozsvári vasutvonal megnyitása*) csakugyan elmarad nemcsak aug. 1-ig, de a jelek után következtetve, késő őszig. A lövésversny idejére legalább nem lesz átadva a forgalomnak. A sztránai és egeresi töltések folytonosan rokkannak és megállapodásuk csak odáig is, hogy a vonalat a munkálatok számára össze lehessen kötni, alig lehetséges még. Mihelyt legnagyobb tereh éri a sztránai töltést, hetekig kell rajta ismét dolgozni.

* (*Forgó felhőtölésér.*) Biharból, Pesteréről írják a következőket: Julius 15-kén d. u. 5—6 órákor egy ugynevezett tölésérfelhő, az élesdi és lugosi hegyek fölül Kesztegen keresztül a Pestera-Fanicska közötti völgynek vonult. E tölésérfelhő mintegy óriás kigyó vagy sárkány farka, a felhőtől a földig nyult alá; kezdetben sötét felhő színt s később világos füst színt öltött magára, és alról fölfelé éppen mint a füst vagy tüzláng, hullámzatos fölemelkedést mutatott; míg ekként végre a pesterei hegyek közelébe érve, a fellegekben elcszott. A tölésérfelhő orkányszerű széllel gombolygatva, midőn a Körös vízéhez ért, néhány másodperc alatt a Körös folyóból a vizet oly nagy mértékben szivattyuzta föl, hogy a kövicsék is kilátóztak. Ezután lassan haladva vonult, utjában mindent magával sodorva, kesztegi Reich József házához, hol az épület mintegy 4 öl fedélzetét egészen lehányta, összetörte és némely részét ismeretlen vidékre magával sodorta. Ezután fordult a kesztegi templomhoz; a torony egy részét, a templom fedelét bontotta meg, s némely részét magával vitte. Majd az éleskesztegi indóházba ütközött, és ennek fedélzetét a gerendákkal együtt teljesen lelökte, sőt még a kéményt is megbontotta, s az ablakokat sarkukból kiszedvén, lehányta. De bámulatos romboló erejét a következő esemény tünteti föl: A vasutvonalon — e tünteménynek az indóházhoz érkezete előtt kevés — egy vasuti terhes vonat érkezett a kesztegi indóházhoz; midőn a mozdonyvezető észrevette a vihar közeledtét, a terhes kocsikat leragasztotta, a géppel maga elmenekült; a hátrahagyott terhes kocsikat pedig a zivatar bizonyos távolságra fel és alá hajtogatván, utóvégre az első kocsit, dacára nagy terhének, kiemelte a sínról s keresztbe fordította. Hol ezen tüntemény átvonult, mindent el sodort; a buza-kévéket fölkapva, messze vitte el. Elvonulta után valóságos felhőszakadás történt.

* (*Fegyencek létszáma az állami fegyházakban.*) Munkácson 417, Vácott 502, Lipótvártól 713, Illaván 538, Szamosújvártól 411, Mária-Nostrán 267 és Nagy-Enyeden 58, az állami fegyházakban tehát összesen: 2866 fegyenc van elhelyezve.

* (A pesti iskolaköteles gyermekek) száma 25,213. Ezek közül r. kath. 8010 fiu és 8708 leány, ágost. 653 fiu s 512 leány, helv. 495 fiu s 406 leány, g. egy. 60 fiu s 42 leány, izr. 3145 fiu s 3160 leány, különböző más vallásu 19 fiu s 3 leány.

* (16 rabló fölakasztásáról) értesítnek Fejértéplomból. E hó 18-án 19 rabló fölött ítelt a rögtönítelő bíróság. A rablóknak nemzetiségü határörök, kik több rablógyilkosságot követtek el. 16 közülük halálra ítéltetett, s rögtön kivégeztetett, egynek megkegyelmezték, kettőt pedig bizonyítékok hiánya miatt fölmentettek.

* (94 éves öngyilkos.) A mérgesi pusztán, Szedgétől nem messze, egy Gora nevű 84 éves szege-di ember életuntagságból fölakasztotta magát.

* (Fölrobbanás.) A Wiener Neustadt melletti tüzérsergi műhelyekben f. hó 19-én d. u. 4 óraker nagy fölrobbanás történt. Tirólból robbanó anyag érkezett s a 24. sz. műhely parancsnoka Klein főhadnagy, a helyett, hogy mint a szabályok rendelkezik, a szabadban bontatta volna föl a hordókat, benn az épületben akarta kiüríteni azokat. A fölöntés közben a veszélyes anyag fölrobbant, szétvetette a házat s magába temeté a bennváltakat. Csak kettőt ástak ki a romok alól élve; egy közkatona, kinek ballába el volt szakítva és Klein főhadnagyot, kinek mindkét keze el volt szakítva. Klein még ugyanaz nap meghalt. Ezenkívül még három tisztet és egy aliszízet ástak ki halva. Valamennyien iszonyuan össze voltak égetve.

* (Az alföld-fiumei vasutársaságnak) július 16-án a közforgalomnak átadott csaba-holdmezővársárhelyi vonalrészén fekvő csaba indóházi, or-

vási, orosházi, sámsoni és holdmezővársárhelyi vasutávirda-állomásoknál a magántávirdai sür-gönyözés is életbe lépett.

* (Vasuti szerencsétlenség.) Oderbergből jelen-tik, hogy 19-én d. u. 3 óraker a felső sziléziai vasut 15. sz. vegyes vonata, mely Kreutz és Boroszló közt közlekedik, az obronyi és schebi-tzi állomások közt lesiklott a vágányokról, mely alkalommal 4 személy meghalt s 22 személy megsebesült. Az egész vonat lesiklása a gép kat-lanának lesiklása következtében történt; a sze-mélyszállító kocsiak az öket követett, mintegy 20 teherszállító kocsi nyomása által szétromboltattak.

* (Prévost-Paradol washingtoni francia követ) e hó 21-én meghalt. Egy távirat szerint halálát öngyilkosságnak tulajdonítják, melyet örülési roha-mában követett el. Prévost-Paradol Franciaország egyik kitünősége volt; neve először a „Journal des Debats“ hasábjain tűnt föl, apróbb tudomá-nyos cikkeivel és bírátaival; majd később a „Revue des deux Mondes“-ba írt hosszabb ismer-téseket és magvas tanulmányokat. Alapossága mellett legnagyobb ereje ragyogó irányában állt. Ő eleinte az orleanisták híve volt, később azonban hajlani kezdett a második császársághoz, s e körülmény okozta, hogy Ollivier elfogadván a miniszterelnökséget, Prévost-Paradol washingtoni francia követet neveztek. A kitünő író elhalt, mielőtt magas állásában valamit tehetett volna.

Kiadóhivatal üzenete. Bastyaházán: H. I. A jutalomkép csak egész évi előfizetés után van ígérve. Nagyon természetes tehát, hogy annak szétküldése is — mint évek óta mindig — most is az utolsó évfolyad-ban fog történni.

KOLLARITS JOZSEF ÉS FIAI

legelső készféhernemű gyári raktárában Pesten, váci utca az „YPSILANTI“-hoz legnagyobb válasz-tékban legjutányosb árakon kaphatók mindenemű férfi, női és gyermekféherneműek.

Férfi ingek, rumburgi, hollandi vagy írlandi vászomból, darabja 2 fít 50, 3 fít, 3 fít 50, 4 fít, 4 fít 50, 5 fít, 5 fít 50, 6 fít, 6 fít 50, 7 fít, 8 fít, 10 fít, 12 fít.

Férfi bál ingek, 3 fít, 3 fít 50, 4 fít, 4 fít 50, 5 fít, himzették 6 fít, 7 fít, 8 fít, 10 fít, 12 fít, 14 egyszó 20 fítig.

Férfi madapolán ingek 1.50, 1.75, 2, 2.50 3, 3.50, 4 fít.

Férfi szines ingek 1 fít 50, 2 fít, 2 fít 50, 3 fít.

Férfi gatyák magyar, félmagyar vagy francia szabásúra, fél-vászomból 1.50, 1.55, 1.60, tiszta vászomból 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50.

Férfi gallérok, közelők, nyakkötők, félharisnyák és mindennemű vászon s batist zsebkendők.

Női ingek vászomból sima 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, himzették 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14 fr., francia mel-varrással 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 fít.

Női háló-corsettek 1.85, 2, 2.25, 2.50, 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50 5, 6 egyszé 12 fítig.

Női francia derék-fűzők 1.50, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50.

Női harisnyák legjobb minőségben pamutból, kötegye 4, 4, 0 5, 5.50, 6, 7, 8 egyszé 15 fítig, ezérmából 11—24 fítig.

Női alsószoknyák s nadrágok perkámból csikos s pünkt barehet-ből, éjjeli s pongyola főkötők, mindennemű vászon s bat-ist zsebkendők.

Fü ingek vászomból, madapolánból s szinesök a legjutányosb árakon, ugyszinte fü-gatyák s félharisnyák.

Leány ingek minden formában, ugyszinte leány-corsettek s ha-risnyák.

A legnagyobb választékban férfi és női téli alsó ingek s nadrágok, ugyszinte minden téli árak, legújabb flanel ingek s sebhalyok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi s írlandi vászomból. Darabjait 25, 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50, 60 egyszé 120 fítig.

Csaszó vászon 12, 12.50, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20—25 fítig. Vászonzsebkendők, kötegye 3, 3.50, 4, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10—20 fítig. Báliszsebkendők 4.50—30 fítig.

Törülközők, kötegye 5.80, 6.90, 7.50, 9.50 10, 12 egyszé 20 fítig. Asztalkendők, kötegye 5, 5.50, 6 egyszé 12 fítig.

Arószok és damaszó asztali-készletek 6, 8, 10, 12, 18 és 24 személyre minden áron.

Szines ágyi csanavázson, végre 9, 10, 11, 12, 13—18 fítig. Függönyök a legnagyobb választékban, egy ablakra 4, 5, 6, 7, 8 9, 10, 12, 14, 15 fít párja.

Asztal- és ágyterítők, kevés arószok s c'emege-kendők.

Ményszonyi készletek 200 fítől 2000 fítig kész féhernemű s vászonban a legszebb kiállításban szolgálhatunk. Nagy árjegyzékünket kívánságra bérmentesen beküldjünk.

Lévil általi megrendelések még az nap melyen érkeznek, legjobb kiválasztásban eszközöltetnek, csomagolási díjt nem számítunk.